

LLESSAMINS

No tothom sap com és bo el tenir una eixida sobre un jardinet de ciutat i al peu del balcó un llessamí que se us agafa a la barana. Aquest és el meu cas i no canviaria el llessamí per un automòbil.

I del lilit estant sentir la discreta olor del llessamí és una cosa tan confortable com escoltar els ocells a punta de dia. Viure, dinar i sopar en companyia d'un llessamí us dona la impressió que passeu l'estiu amb una certa dignitat.

Que en tenen de raó els filòsofs que han dit que els plaers més sublims de la vida són fets de senzillesa! Un meu amic, dibuixant i periodista, vull dir el senyor Jaume Passarell, explica que a l'estiu, quan la família el deixa sol a casa, a l'hora de la calor es defensa en la forma següent: «Agafó una llimona — diu ell —, l'espremo dintre un gerro d'aigua fresca i el poso a la yora del safareig. Després coloco dintre el safareig una cadira especial que només fa aquesta feina, i En Passarell s'installa a la cadira. I de tant en tant, tot fumant i llegint, bec aigua fresca.» I ara ve el comentari que hi fa el propi Passarell: «Qualsevol prengui cocaïna! Creieu que la gent no sap viure.» M'imagino En Passarell com un Neptú de safareig en un jardinet ben clos que, almenys, posseeix tantes gràcies com un pati d'una casa de Pompeia. Però segurament el meu amic no té un llessamí que li faci companyia, perquè en aquest país hi ha molt poca tirada a mantenir llessamins. Si en tingués un, veuria que els llessamins fan una olor tan refrescant com una llimonada. A l'hora del sol es defensa amb un braó admirable. Us esteu mig ajegut en un balanci i us adoneu que els llessamins, de tanta olor que fan, sembla que hagin vingut a visitar-vos. Per no abusar i fer-se estimar més, el fenomen es produeix a ratxades. Volent explicar-vos-el, poseu la vista sobre cada branca i cada branquilló i constateu que no fa un alé d'aire. Quina personalitat té un llessamí municipal! A entrada de foc el llessamí fa prodigis. Jo diria que refila. «Com pita aquest llessamí!» — diu una veïna. I quins silencis té! Com s'adorm i com s'insinua altra vegada! Això és art pur, màgia de violinista. El rossinyol no ho fa més bé que ell, però jo penso que el rossinyol i el llessamí s'entenen.

No sé per què el llessamí no ha de tenir més devots. Jo el prefereixo a totes les flors, a les roses, a les violes, a les gardènies. El prefereixo per la forma i la flaire. Ja estan bé les roses, ja. Però entreu en un roserar en ple abril. Quin ure! Estan massa convençudes de llur importància, les roses. Les violes, massa modestes, no tenen cap importància decorativa, i les gardènies fan una olor carnal, perversa. Dels lliris, ni parlar-ne: és un perfum que mareja, i es poden imitar massa bé amb llauana. En canvi, el llessamí se us enfila paret amunt molt eixerit, amorosint-la amb una ombra orejada, no massa tupida ni excessivament parasitària, us la decora de cap a cap d'un verd finíssim sense la lluentor d'altres plantes enfiladisses, i, com que té la fulla tan prima, encara no fa un alé d'aire ja el veieu ple de tremolors. A mig florir, les seves flors blanques en forma d'estrella dibuixen constel·lacions. En l'esplet de la florida deixa caure sobre l'herba una escampadissa de flors igual que en els retauls dels primitius. I de la seva olor només us diré que sembla ben comprovat, i podria citar molta literatura, que l'olor de santedat és olor de llessamí.

Els països càlids saben apreciar millor que nosaltres les excel·lències del llessamí i sobretot la seva flaire sedant, refrescant. Per veure llessamins, a Sevilla. I també a Damasc. Aquesta coincidència em fa creure que els àrabs — i no dic que els andalusos siguin àrabs — potser presenten en l'olor de llessamí perfum de paradís. A Damasc, el llessamí cobreix els patis i les barraques dels jardins. A Sevilla trobeu pels carrers unes noies que venen llessamí i criden: «jazmin», aspirant tant, el mot, que sembla que xarupin la flor. Per deu cèntims us venen una estrella de llessamins punxats en un filferro semblant a una agulla de cap negre. Les dones es posen el llessamí al cabell. El meu amic Carles Capdevila i jo ens permetiem, a títol de forasters, plantar l'agulla a la solapa de l'americana. A la nit era impossible tenir el «jazmin» a l'habitació. Els patis dels palaus i de moltes cases modestes de Sevilla són plens de llessamins. Hi ha patis amb una ombra i una olor tan regalada que trenca el cor.

¿Heu sortit mai a un balcó o a una finestra oberts en una gran paret plena de llessamins? Teniu raó: és molt poètic. Però això ja se suposa. Volia dir que treient el cap per un balcó o finestra que tingui cortinatges de llessamí us convencereu de si n'és de delicada aquesta flor. Veureu de quina manera les abelles es llancen a fiblar-la. Es cosa d'un instant, i quasi no aturen el vol. ¿Heu contemplat com cauen sobre una

CATALUNYA MONUMENTAL I PINTORESCA

Tarragona. — Les muralles del clos més antic de la ciutat. Les dimensions extraordinàries de les pedres han cridat sempre l'atenció i han donat origen a teories arqueològiques sovint contradictòries. Laborde publicà aquesta estampa suggestiva en la qual el document arqueològic està endolcit amb una punta de romanticisme

(Rproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la Ciutat)

LA SETMANA POLITICA

* Per avui diumenge estava anunciada l'Assemblea de Parlamentaris convocada pels nacionalistes bascos. Ultra els diputats bascos, sembla que els diputats d'esquerra hi havien promès llur assistència. El Govern de la República, però, divendres passat publicà una nota en la qual exposava les raons que tenia per a prohibir l'assemblea esmentada. L'actitud adoptada pels municipis del Poble Basc i les conferències que el senyor Samper ha sostingut amb el senyor Companys, respecte a la posició de la Generalitat amb relació al problema basc, han estat un dels temes més importants de l'actualitat política de la setmana darrera. A l'hora que escrivim aquestes ratlles no sabem si l'Assemblea anunciada es portarà a terme. El Govern de la República ha adoptat unes grans precaucions, però existeix el precedent dels municipis bascos que el dia 12 d'aquest mes realitzaren les eleccions malgrat les ordres que havia donat el Govern. Aquesta qüestió i les conseqüències de la Llei de contractes de conreu votada pel Parlament de Catalunya, són els dos problemes polítics principals amb què lluita el govern Samper.

* Els partits dels senyors Martínez Barrio i Gordon Ordax s'han fusionat. El senyor Sánchez Román estudia actualment la possibilitat d'engrossir les forces que es troben a les ordres d'aquests polítics esquarterans. El retorn del senyor Gil Robles a Madrid semblava que hauria d'ésser fatal per al govern Samper. El líder de la CEDA desitjava posar les coses en clar o, en

rosa? S'hi llancen i s'hi ajauen com sobre un matalàs.

Manuel BRUNET

cas contrari, fer efectiu l'acord de retirar el marge de confiança que el seu partit tenia encara en el govern Samper. Una conferència que el senyor Samper celebrà en el domicili particular del senyor Gil Robles amb aquest polític i el plantejament del problema creat pel Poble Basc, feren que no es produís la crisi ministerial que la majoria d'observadors polítics donava per segura. Segons alguns, la crisi s'ha ajornat per uns pocs dies; d'altres afirmen que, si el govern Samper compleix amb les promeses fetes al senyor Gil Robles, l'actual Govern es presentarà al Parlament de la República quan aquest repregui les seves activitats pel pròxim més d'octubre.

* Tal com s'esperava, els alemanys han ratificat els poders que el mateix Hitler s'havia donat quan en morir el mariscal Hindenburg es nomenà Reichsführer. Si alguna sorpresa hi ha hagut en conèixer-se el resultat del plebiscit celebrat fa vuit dies, ha estat la del nombre de persones que havien votat NO. La xifra de vots contraris a Hitler fou major de la que existí en el plebiscit que es celebrà després de la retirada d'Alemanya de la Lliga de Nacions. El Reichsführer, en saber el resultat del plebiscit, declarà que estava disposat a realitzar una política prou important per a convèncer el deu per cent del cens electoral que li havia negat la confiança. S'han observat ja alguns símptomes del canvi que Hitler vol imposar a la seva política. La seva política religiosa serà abandonada i per part del Govern del Reich es faran tots els esforços necessaris per arribar aviat a un acord amb el Vaticà. Hitler sap que un tant per cent dels vots contraris que ha tingut

han estat emesos pels catòlics i també creu que, si continués la seva política religiosa tan contrària a l'espiritualitat catòlica, perdria vots en el plebiscit que pel pròxim mes de gener s'ha de celebrar al Sarre, on un setanta per cent de la població és catòlica. Si el Reichsführer substitueix la política nazi que ha vingut realitzant fins ara per una de nacional, pot aconseguir l'apaivagament que necessita Alemanya per a l'obra de reconstrucció que vol portar a terme.

* El canceller austríac, senyor Schuschnigg, s'ha entrevistat a Florència amb el senyor Mussolini. Els dos homes d'Estat han constatat que existeix la major compenetració entre Roma i Viena. El Duce ha promès al successor del doctor Doullfuss tota l'assistència que Austria necessita per a conservar la seva independència. Mentre el senyor Schuschnigg ha passat dos dies a Niça abans d'emprendre el retorn a Viena, s'anuncien unes negociacions entre Itàlia i la Petita Entesa per a tractar del cas d'Austria.

* Aquests dies s'han recollit noves mostres de la tensió política entre Rússia i el Japó. Amb motiu de les negociacions que els soviets realitzen per a vendre el ferrocarril xinès de l'Est i d'unes detencions de funcionaris soviètics per part de l'Estat de Manxúo, han existit unes gestions de l'ambaixador de Rússia a Toquio i unes declaracions de personalitats nipones que han contribuït a fer més espessa l'atmosfera que regna a l'Extrem Orient. La premsa ha tornat a parlar de la topada inevitable del Japó i de Rússia, i de les conseqüències que aquesta guerra pot tenir per a la Humanitat.

EDOUARD MANET O LA GRAN TRADICIO

per Rafael Benet

Mirades les coses a una distància escaient es comprenen millor que restant-hi massa a la vora. Heus ací Edouard Manet, un temps tingut per revolucionari, avui considerat com a guardador de la gran tradició pictòrica. La incomprensió dels senyors de l'Institut i del públic de París davant l'obra de Manet durant el Segon Imperi i principis de la Tercera República, avui s'explica clarament. En general, en pintura, les seleccions es feren a la inversa. Els senyors que es creien guardadors de la tradició no feren altra cosa que ultratjar-la. Manet, en canvi, per pur instint — amb tota la ingenuïtat del geni veritable —, sense recórrer a teoritzacions, no féu altra cosa que guardar el gran tresor de la pintura, com Courbet, Corot i Chardin. Diu Maurice Sachs, en el seu estudi pamfletari «Contre les peintres d'aujourd'hui»: *Hom creu per error, (i els impressionistes ho van creure també) que Manet alliberà la pintura francesa. De cap manera, car la deixà dintre la disciplina de la «matèria». Aquella disciplina que avui sortosament torna a estar à la page, i només cal anar en compte a no convertir-la en una teoria més.*

Maurice Sachs, en aquest article aparegut a «La Nouvelle Revue Française» del passat juliol, ataca la majoria de pintors contemporanis pel seu cerebralisme, i trenca una llança a favor de la «matèria» en pintura. Es un article interessant, ple encara de certes romanalles i boutades de snob, però que conté afirmacions en gran manera saludables, que caldrà comentar amb extensió. En aquest article Maurice Sachs, no fa, al meu entendre, la deguda justícia a Manet, però en ell afirma que, «Hom no pot gustar la pintura sense donar un valor particular a la «matèria», que en certa manera n'és la carn». Elie Faure ja digué: «En peinture la matière est tout l'esprit».

Es així el que no sabé comprendre el mateix Baudelaire, quan qualificà el «realisme» de «positivisme». Es el que no pogueren comprendre alguns acadèmics del temps de Manet, pseudo-clàssics que esguardaren la natura a través de les ulleres fumades del ebell ideal».

Manet havia nascut en 1866 a París, de família burgesa. Tal com diu Gino Severini: «no té res d'estrany que Manet fos un burgès de París, amb les qualitats i els defectes de la burgesia mitjana, jovial, acollidora i positiva, a la qual restarà fidel tota la seva vida. Fou un home de bon rang, que visqué amb la seva dona i la seva mare una vida plàcida, vestint d'una fàisó extremadament correcta, sense res de la deixadesa que caracteritza els artistes en general. «Vesteizen com notaris», digué Cézanne parlant de Manet i els seus amics del Cafè Guerbois».

Manet, com els artistes i literats del seu grup, féu molta vida de cafè. En aquestes reunions l'artista, tenia ocasió de desplegar les seves qualitats d'home d'esperit, amant de la conversació brillant i les maneres distingides, però també de la farsa, la maledicència i la murrieria. Cézanne, el provençal, que no estimava l'esperit parisenc, no se sentí mai còmodament en aquell medi. «Tota aquesta gent — deia — són uns indecents».

Antonin Proust, en la seva biografia de Manet, vol defensar el seu amic de l'anomenada de «dolent», que li donaren les seves expansions produïdes pel mal humor de no veure's reconegut. «L'ànima dels pintors — diu Antonin Proust — no és pas tendra, i com que Manet tenia la rèplica ràpida com un cop d'espasa, hi havia ferits. Hom li ha fet una reputació de dolenteria que no mereix. Però cal reconèixer, que tingué sobre alguns dels qui l'atacaren mots divertits i espirituals en resposta a murmuracions desplacants i grolleres.»

«Manet fou essencialment bo. Fou bo per tothom, excepte pels imbècils. Li plaïa repetir el mot del pare Biot: «Il n'y a pas de bonnes bêtes». Jo podria donar proves nombroses del caràcter tendre i generós de Manet que féu tot el que calgué per a ajudar els seus camarades.»

«Al taller de la rue de Saint-Petersbourg, no pensava, quan hom venia a veure'l el diumenge, en altra cosa que a fer l'elogi de tots els fidels, del que hom ha impròpiament

anomenat l'Ecole des Batignolles. Posava les teles en bona llum, inquietant-se de trobar-los comprador i oblidant les obres pròpies. Durant aquestes exhibicions, es mostrava sobretot apassionat per Claude Monet». També parlava amb emoció dels retrats que li havia fet Fantin-Latour en els agrupaments de l'«Hommage à Delacroix i l'«Atelier aux Batignolles».

Sigui com vulgui, es pot afirmar que Manet fou un home d'esperit esmolat. Hom pot recordar en aquest sentit aquestes dues frases; una parlant de Gambetta, l'altra de Meissonier. Heus ací la primera: «Exceptuant Gambetta, que és més avançat que els del seu partit, és curiós de constatar com els republicans són reaccionaris quan parlen d'art».

I davant del quadre dels Cuirassiers de Meissonier, Manet diu: «Tot és de ferro, excepte les cuirasses».

El mal humor de Manet no arribà mai a l'orgullosa amargor de Degas. Manet a cinquanta anys, malalt, conservà el somriure d'un retòric afortunat, la seva lleugera i graciola amenitat (*).

Però si Manet per la gent del seu temps representà l'avantguarda, tingué, però, els seus èxits totals. Ell, malgrat sentir-se innovador, pel sol fet de veure d'una manera directa la vida del París del seu temps, estimà sempre els mestres antics i, com

Edward Manet

El Bar de Folies-Bergères

deia el catàleg de la seva exposició de conjunt que tingué lloc en la plaça de l'Alma, prop del Cours-la-Reine: «Exposar és trobar amics i aliats per la lluita. M. Manet no ha volgut protestar mai, es contra d'ell que no hi havia comptat, que, al contrari hom ha alçat la protesta. M. Manet sempre ha reconegut el talent on n'hi ha, i no ha pretès d'enderrocar l'antiga pintura, ni crear-ne cap de nova. Ha cercat simplement d'esser ell mateix, i no un altre. Mots que expliquen els motius d'una exposició particular, fora del recinte oficial de l'Exposició Uni-

versal de 1867, dintre del qual no exhibí per no tornar a sofrir la sort del refús, que tantes vegades havia guanyat en els Salons.

Aquestes frases del Catàleg de l'Exposició Manet, han estat justament qualificades per Jacques-Emile Blanche, d'innocents, pròpies d'un jove ben educat i ple de candor.

I és que Manet no perseguia pas allunyar la gent amb les seves obres, sinó tot el contrari.

(Continuarà)

(*) J. E. BLANCHE: «Manet». F. Rieder et Cie., Éditeurs. — París, 1924.

UNA VISITA A POBLET

LA LLEGENDA DEL PROHOM VINCULADOR

per Manuel de Montoliu

Les obres de restauració que sota la intel·ligent i discreta direcció del senyor Eduard Toda i els altres membres del Patronat que tan bé l'assessoren i el secunden, es realitzen al monestir de Poblet, donen a cada pas sorpreses tan interessants com agradoses, que són una veritable recompensa per als que esmercen llur esforç en l'àrdua tasca de restituir, fins on sigui possible, al gran cenobi català, la seva autèntica fesomia, tan malmesa per l'obra destructora del temps i dels homes. Una visita a les sales que ocupava l'antiga biblioteca del monestir, constituïdes ara en un gran laboratori arqueològic, permet al visitant apreciar en tota la seva mesura l'emoció que continuament corprèn els restauradors en descobrir de sobte entre els fragments que allà jauen escampats una peça que completa la inscripció trossejada d'una làpida funerària, un braç o un peu o un cap d'una estàtua mutilada, un bocí de terrissa que ve a ajustar-se a l'esquerra d'una àmfora o d'un plat de gran valor artístic, etc. Res més interessant que sentir de llavis d'Eduard Toda la història d'alguna d'aquestes troballes inesperades que han permès de tornar a llur estat primitiu un gran nombre d'obres d'art que ornamentaven el monestir.

Una de les sorpreses impressionants que han donat aquests treballs del laboratori arqueològic de Poblet, han estat sens dubte les troballes que han permès de reconstruir gairebé en la seva totalitat un dels sepulcres més bells i més interessants que ornava l'església major: el sepulcre primitiu d'aquell estrenu cavaller, que va jugar un rol tan important en la història de Catalunya en temps de Pere el Gran: Ramon Folch de Cardona, heroic defensor de Girona contra les hosts invasores de Felip l'Atreït, que ha passat a la història amb el títol d'«El Prohom Vinculador».

Aquest inclit cavaller, d'una de les més il·lustres famílies de la gran noblesa catalana, morí en 1320, deixant disposat en el seu testament que fos enterrat a Poblet. El magnífic sepulcre que aleshores fou construït estojà les seves despulles fins l'any 1669, en què el cap de la família de Cardona, Lluís Ramon Folch, duc de Sogorb i setè duc de Cardona, ordenà que fos erigit al seu avantpassat un nou i majestàtic sepulcre d'alabastre, d'estil Renaixement, que, horriblement trossejat, podem encara avui admirar a un

costat de creuer vora la sagristia vella. La inscripció que el seu descendent ordenà gravar en la nova làpida sepulcral, és un pompos i emfàtic barroquisme en perfecte acord amb l'estil de la carregada ornamentació escultòrica del monument funerari. Després d'anomenar-lo Alcides pel seu coratge, Numà per la seva prudència política i Heroi per antonomàsia, la inscripció, avui perduda, afegia els seus principals títols de glòria: coadjutor en el govern del reialme, del príncep Alfons, elegit propugnador del rei Pere el Gran en el famós duel d'aquest amb Carles d'Anjou i defensor victoriós de la ciutat de Girona en la invasió francesa.

En les cròniques del monestir de Poblet

ocupa un gran nombre de planes la relació de la traslació solemnia que l'any 1669 es féu a Poblet, de les restes mortals del Prohom Vinculador al seu novell mausoleu. És particularment interessant la constatació que l'autor d'una crònica manuscrita de Poblet fa de la gegantina estatura d'aquell inclit baró. El passatge de referència diu textualment: «Y despertando la curiosidad el teSEO de medir la estatura del cadaver por verle tan gigante (que no era mucho lo fuera quien tanto creció en virtud), se halló que tenía nueve palmos bastantes.»

El que ens interessa, però, no és el sepulscudita traslació, serví d'enterrament al cavallero traslació serví d'enterrament al cavallero Rodrigo de Rebolledo. I ens interessa principalment per una curiosa llegenda, formada ja en vida de Ramon Folch de Cardona, i que fou plasmada artísticament per l'escultor en el treball d'ornamentació que exe-

cutà en el sepulcre. La crònica abans esmentada diu que aquest gran cavaller «fué tan esforçado que no hallando en el mundo iguales fuerças, se alargó a dezir que pelearia con los demonios, y que poco después se halló entre muchas aves como murciélagos (sic!) y pretenden eran spiritus malos que haviéndole fatigado mucho le sacaron ai fin los ojos y lo restante de su vida quedó ciego». L'autor de la crònica té interès a constatar que aquesta història li sembla un xic fabulosa. Però l'interessant és que ell també constata a continuació que aquesta llegenda ja s'havia format en vida del cavaller; i la prova que ell en dona no pot ésser més concloent, puix que, afegix ell, «al pié del sepulcro antiguo de este caballero, en la parte anterior, estava esculpido a cavallo armado de todas armas, peleando valerosamente entre dos murciélagos, y su gran busto en lo alto de la sepultura tenia los ojos quebrados como de hombre ciego... y unos ángeles coronándole por sus hazañas».

D'aquest antic sepulcre del Prohom Vinculador sols havia restat la part superior on hi havia l'estàtua jacent. ¡Quina fou la sorpresa d'Eduard Toda en descobrir un dia, abandonada i mig soterrada, la part inferior del monument sepulcral! I la sorpresa pujà de punt encara quan comprovaren que en aquesta part retrobada hi havia esculpida exactament tota la interessant composició escultòrica que, segons la relació d'aquella antiga crònica, reproduïa artísticament la terrificada llegenda.

Avui podem admirar el bell sepulcre de Ramon Folch de Cardona restaurat en la seva forma primitiva en una de les capelles laterals de l'església major. En l'adjunt gravat el lector podrà veure amb cert detall el cavaller armat de punta en blanc al mig de la part inferior, i a un i a altre costat un monstre alat o una quimera artísticament estilitzada.

Podem agrair als zelosos restauradors del nostre monestir la descoberta d'una magnífica obra d'art, que altrament s'hauria perdut sense remei, la qual ensems que el seu gran mèrit artístic, té el d'haver-nos conservat plasmada en el marbre una bellíssima llegenda heroica de la Catalunya medieval que era mereixedora de tot un poema.

També la poesia pot viure en la pedra i poden cantar-la bellament les mans d'un escultor.

UNA GALERIA CURIOSA

EL PERIODISME A CASA NOSTRA. - D'ON SURTEN ELS TITOLS QUE DUEN ELS PERIODICS

per Lluís Bertran i Pijoan

Aquest altre dia llegíem que havia plegat, definitivament, el periòdic més vell del món, després d'una vida, accidentada, de molts segles. Ens sembla recordar que es tractava d'un periòdic de la Xina, que tenia catorze o quinze centúries d'existència. No hem tingut la manera d'informar-nos del com i el què d'una publicació tan respectable pels seus anys; però no dubtem de l'honorabilitat professional de l'agència que forní aquella notícia. Donant, doncs, per suposada la seva veridicitat, hem de reconèixer que els esforços dels recercadors i historiadors del periodisme que havien fet un gran paper en reeixir a trobar els primers vestigis o orígens del periòdic al segle XVI o XVII, empalmeixen davant la troballa d'aquest remotíssim periòdic xinès. Es ben veritat que en matèria d'història no es pot dir mai la darrera paraula. Aneu a saber si algun dia hom trobarà rastres periodístics en una espluga dels temps prehistòrics. I aleshores, d'aquesta activitat humana, com és dit d'altres activitats, amb un cert ritual solemne, hom dirà: «El periodisme, ah, senyors, és tan vell com la humanitat mateixa.»

Un periodista tan diligent, indiscutible i essencial com En Joaquim Pelliscena, ja l'ha propugnada, aquesta tesi. En una conferència pública afirmà, i no pas gratuïtament, que Adam i Eva havien estat els primers periodistes, els primers repòrter. ¿Què voleu més?

Però llur periodisme, així com el dels seus successors, per dotzenes de centúries devia romandre latent fins a esclatar en l'edat moderna, en què adoptà la seva definitiva plasmació característica.

¿Com s'anomenava aquell periòdic de la Xina a què ens hem referit? No ho sabem. Devia ésser un nom ple de regust d'època. Bé; deixem-lo i fixem-nos a casa. Per a contemplar una estesa de noms ben curiosa i suggestiva, no ens cal pas anar a espigolar a fora. Sense moure'ns de casa nostra, podem fer unes quantes col·leccions de títols d'allò més expressius i reveladors; l'obra superba de bibliografia de premsa catalana que publica l'eminent tractadista Joan Givanel Mas, a despeses de la meritíssima Institució Patxot, i el llibre «Premsa de Catalunya», del qual és autor el mateix que escriu ara aquestes ratlles, us les forniran. Seguint el resum ja fet en aquest darrer, vegeu com es produeix la nomenclatura dels periòdics, i com els títols de la premsa assenyalen èpoques. Assenyalen-ne algunes fonts.

La zoologia proporciona un contingent de noms considerable als periòdics. Per exemple: «La Vespa» (Granollers i Mataró); «La Gaviota» (Arenys de Mar i Blanes); «L'Esparver» (Badalona i Terrassa); «El Rossinyol» (Badalona, Girona i Reus); «El perro» (Lleida); «Lo Camell» (Reus); «El Loro» (Reus); «La Guineu» (Reus); «La Abeja» (Manresa); «L'Abella» (Sallent); «El Micu» (Badalona); «La Cotorra» (Badalona, Girona i Sabadell); «El Gripau» (Badalona); «El Ciervo» (Cervera); «El Burinot» (Barcelona i Girona); «La Papallona» (Granollers); «El Mosquit» (Granollers); «La Golondrina» (Manresa); «L'Arenxada» (Manresa); «Puput» (Manresa); «La Cigonya» (Manresa); «La fura» (Sabadell); «La Cigala» (Sabadell); «El Canario» (Tarragona); «L'Asè» (Barcelona).

Aquests títols són fruita de tots els temps; no assenyalen èpoques especials, com fan altres noms que revelen tendències, ideologies o costums determinats, més propis de certs temps. Els

títols emprats a la zoologia daten dels períodes antics i arriben fins als nostres dies. Així, per exemple, en trobem a l'any 1812 («La Abeja», de Manresa); a l'any 1862 («La Cotorra» de Girona); a l'any 1872 («La Golondrina», de Manresa); a l'any 1882 («La Gaviota», d'Arenys de Mar); a l'any 1885 («El Perro», de Lleida)... a l'any 1917 («El Gripau», de Badalona); a l'any 1918 («La Guineu», de Reus); a l'any 1930 («La Vespa», de Mataró).

La majoria d'aquests periòdics són satírics i de crítica agressiva. En llur text trobareu gairebé sempre aquelles seccions típiques de «mossegades», «picades», «refilets», etc. Algunes vegades, poques, són periòdics que tracten els assumptes «formalment». Hi ha títols d'aquests, singularment expressius i simpàtics; com, per exemple, «Lo Rossinyol del Ter» (Girona) i «La Ca-

ra», que us revelen un nucli de tradició d'aquest sentit, com, per exemple, Sabadell. En una població i contrada de tradició agrícola com Lleida, veureu «Lo Garbell», «Lo Rampill». Veureu «El Tejedor» a Valls, ciutat d'una tradició considerable en el ram de teixits.

Títols de gresca i de broma (sovint de contingut molt poca-solta) abunden tostemps: «El Milindri», «El Ballaruch», «La Llufa», «Joves tristos», «L'Olla dels 13», «L'Asè del Mamet», «Pessigolles», «Manoy», «L'Ull», «L'Ullera», «Xafarderies», «Pika-pika», «La Gatzara», «La Ceba», «El Xerraire», «Fulla Salau», «La rialla», «El alcalde garrofa», etc.

Hi ha títols que semblen casos patològics, com «El Freno del Caciquismo», Periòdic anti-satíric, anti-polític, científic, artístic, líric, insípido, monàrquico, democràtic, burocràtic, cinègic, polític, herètic, simbòlic, caòtic, catòlic, bucòlic y microscòpic; excessivament recarregat, com aquest altre: «El Enano de la Venta»- Periòdic antipolític, satíric, típic y otras menudencias de cierta estofa, para honra y gloria de los libérrimos derechos individuales, imprescriptibles, inalienables, legislables y todo lo que acabe en able como sable, etc., etc.».

Hi ha els títols que responen a idearis i corrents polítics i socials, que assenyalen èpoques; per exemple «El Cantón de Gerona», «El Programa», «El Pacto», «La República Federal», «El Federal», «El Posibilista», «El Zorrillista»; trobareu l'època de «La Conciliación» i d'«El Restaurador».

Trobareu les zones esquerristes ultranceres, en «El Sindicalista», «El Obrero moderno», «La República Social», «Fructidor», «La Cuaña», «El grito de los oprimidos», «Ravachol», «Los desheredados».

Coneixereu l'estela dels tradiciona- listes (carlins i jaumins), per noms com «Monarquía Cristiana», «La Atalaya», «El Batallón legitimista», «La Reconquista», «El Estandarte», «El Fusell», «La Bandera Carlista».

Una font de títols, que és un gran doll, és la del sentiment catalanesc. Marquen una època llarga d'anys aquells que tenen un pols de «floralesc», de tipus «englantina». Es un periodisme abundós i ric, de literatura característica, en la qual batega un sentit i un desig de cosa que vol reviure, després d'una hivernada de fosca i d'esmoreïment: «Ressorgiment», «Renaixement», «Sol IXent». Els temps passats, de descurança i oblit, han d'ésser superats per temps nous: «Gent Nova», «Sang Nova», «Pàtria Nova», «Vida Nova», «Saba Nova», «Catalunya Nova». La mare terra havia estat negligida i abandonada. Cal enfonsar-hi la rella un altre cop i sembrar-hi; per això trobareu «Llevor», «Nova llevor», «La Sembrà», «Sembrant», «Germinant». Catalunya és considerada com una família, una llar pairal, amb «L'Escon», on al costat de «L'Avi», que vigila com es cou la minestra per a «L'Apat», hi ha «La Pubilla» feinejadora i «L'Hereu» que ve del camp, i tots viuen amb «Senyor» i en «Germanor». Altrament, la «Sang Catalana» és brava i, si convé, decidida i forta com «L'Almogàver», sap brandar «La Falç» simbòlica i aixecar «Lo Sometent».

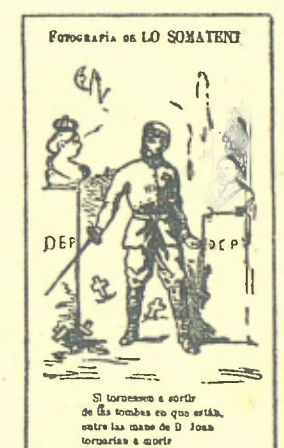
Hi ha de tot a la vinya del Senyor, d'ençà del segle XVII, en què podem situar les primeres albares, un xic dubtoses i indecises, del periodisme a Catalunya fins a l'hora present: milers de títols, que representen l'evolució d'idees, costums, afany, lluites, exaltacions i depressions: el món que roda.

LO SOMATENT. PERIODICH POLITICH LLIBERAL.

EL SOMATENT, CATALANSI

Pues no fet que deu existir poderament la nostra nació. A pesar de la llibertat de salut proclamada per la Junta y condecorada por lo gobierno provisional al aprobar los deses de la maza, en la ocupación esp matrie protestante en Barcelona. No vos estranya, catalans, aquet fe? No recordeu que en altres èpoques, al obrirse tant sols que debia pujar a gobere lliberal? veiam lo nostra cotat tals ministros, sino busbes? ¿Será, poi sor. que la protestante han miven la propaganda? La estadística y los comptes de las sociedades propagandistas iglesias diobes que no terminamint.

REVISTA POLITICA.

Pues ja no més que podrían, no sabero que si tenen cap temple o catòlic en Barcelona. si no han diu que se a' llug obert un sol en tota España? De que proveé aquet fe de activitat tant estranyable? Expoum més fets. Ha tingut lloch una revolució radical, hem proclamada la llibertat de culta, y lo unico y sol lo èd que no nos de Madrid. Estan prohibidas las manifestaciones exteriores del cult, y lo viabich se por aqueta caversa et nos soroll que avas... Pins... Sembra imponible, catalans! Las tropas torneo ja a oor tribunales; no las tropas se parla de política, no las tropas se ataca l'ordre de cosas existient. De que poi proveer la inercia de 'la ons y lo acio de 'la altres? Prové de falta de confianza en lo our ordre de cosas en lo primers y de setes de confianza en lo nostra generalitat de los segons? No volen q'elaboro si 'no imparta. Pero de totas maneras las fies nos evindona. Somatent donchs, catalans, estam' aliats! Somatent.

Si torneo a sortir de las tumbas eo que está, entre las mane de D. Joan tornerias a morir. Jis tosom rey. Don Carlos VII ha publicat un manifiesto en que dice lo que fará y deixará de fer. Si Deu y las circunstancias lo protegiereu. No lo bucarren a la fitecació. Deucho ja unam. Y volies deure dir d'abans un aquet bon anoyor? (D'abans de França. Son pare que se no tal Don Joan, se abdicar a favor d'ell. ¿Y qué va abdicar preguntara vostra. Lo thoñ d'España. Deya don Jose que despues de la mudi de Don Carlos VI. —horca de Carlos V.—ningú mos que a n' ell torova 'l' troca. Is debten recordar que 'o Carlos quit lo 'a acabar de pèrdre ab l' abraçada de Vergara. Pero be. ell per qu no va desesperar y se fer centre que segun sent rey d' España. Va fogar una casaca y d' allò 'a deya lo seu patas. Lo dia del seu aan celebraz bossa-mans y fins feya disparar ao parell d' escopetas que li havian quedat de la guerra. ab lo cual se creya que la fies de la plaza foyen salva. Se dio que los seus sucesores veran imitar la coya digna y noble conducta y que actualment ha toco lo tora a Carlos VII. Ells son conosecutos. D. Carlos V se dio que lo representant de la diestria horticana era ell, y tota la familia ha seguit regnant en Espanya, sio de fet, moralment al menos. L' abdicació de don Jose me' ha fet molta gracia. Encara com no 'l' hi ha credit los bens de tota los liberals. ja que n' bi ha posat l' bacia de fer grossa. Are diobes que 'l' fill traballa tant per guanyar 'a 'n asamblea que veig la tartana ab lo duch a dia. La segona edició de lo de San Carlos de la República está a punt d' efectuarse, aso que era no 'l' b'sentira tan barata si Deu vot y 'l' partit liberal. Por lo moza pare, prevoyent la eventualitat, tait lo d'recho que últimament m' bo fies creator— vey. a donar nos osuñt consells, ja que las moras moltes necessitades no 'm permiten doar cap diner. Ells ampro han sigut partidaris de tota ley de trepolias y asociales, es a dir, de la poca de mort.

l'àndria de la Costa» (Vilassar de Mar) tenen aire de bonhomia i llum de paisatge. Una altra font de títols és la d'instruments musicals. Es una font no de les més abundoses, i els periòdics que se'n serveixen pertanyen generalment a l'òrbita de la sàtira i de la barrila. Llur aparició data del darrer quint del segle XIX. Exemples: «La Trompeta» (el més repetit), «Cascabel», «La Gralla», «Picarol», «La Xaranga», «La Lira», «El violón», «La flauta». Una altra font és la dels instruments contundents, de tall i de punxa, i d'expressions o mots populars que tenen un sentit metafòric semblant als efectes d'aquells. La literatura d'aquest sentit és bastant abundosa, i els seus exemplars poden dir-se tots del gènere de sàtira-humor-barrila. Hi ha els noms de bastó: «La Porra», «Lo Garrot», «La Estaca», etc. Són els que es troben més sovint.

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

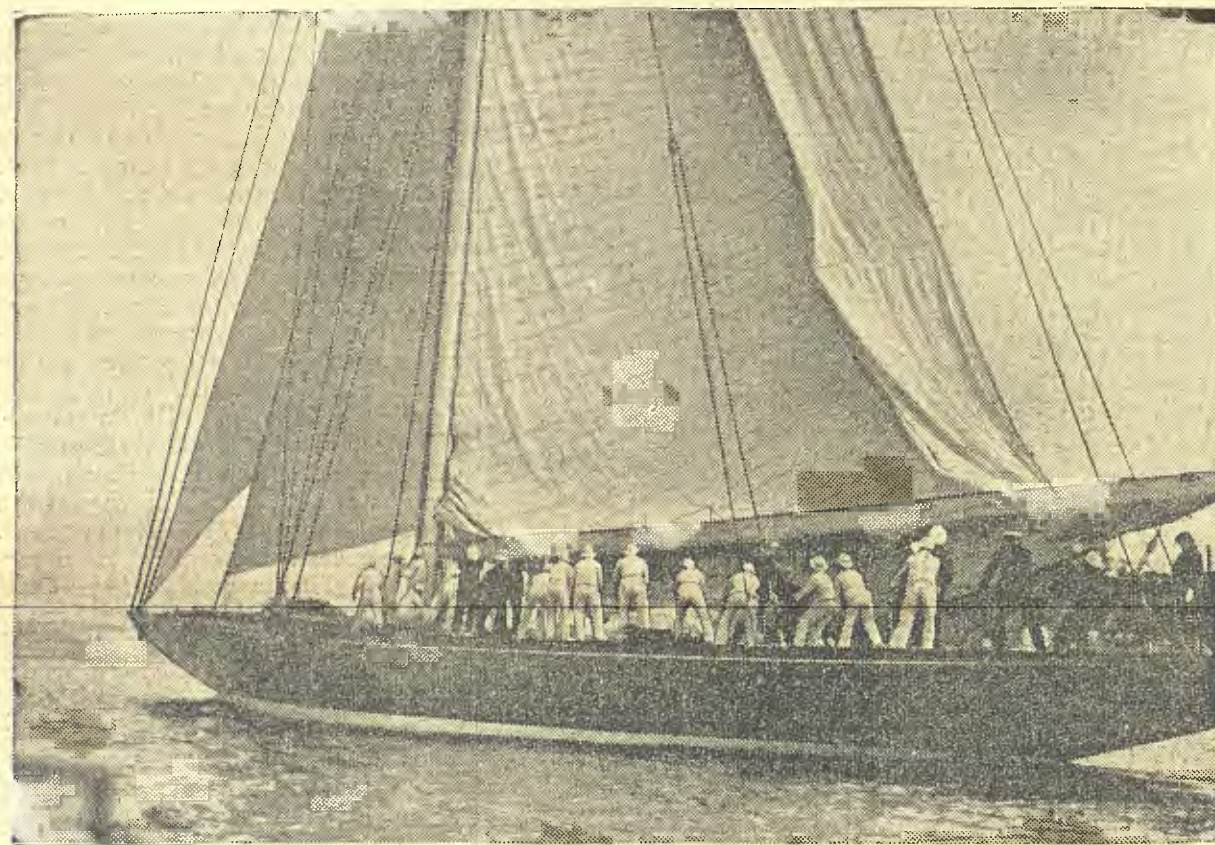
Als Blackfeets

L'humor americà sempre troba maneres estranyes per manifestar-se. Un conegut financer de Washington és admès en la tribu dels Blackfeets (peus negres).

Atletes japoneses

Les atletes japoneses han pres part en els jocs mundials per a dones celebrats a Londres. En el gravat les veiem parlant davant el microfon. Els seus parlaments foren radiats per totes les estacions japoneses

Un participant a la Copa Americana

El gran iacht anglès «Endeavour» construït especialment per a defensar els colors britànics en la competició per la Copa America

Després de l'ascensió a l'estratosfera

Max Cosyns i Van del Elrst després d'haver aterrat. Els dos aeronautes es mostren contents per les observacions que han pogut realitzar durant el curs de la seva ascensió

Un mercat africà de fruites

Una vista d'un mercat de fruites de l'Àfrica Central. Indígenes de la tribu Zambo estan asseguts venent llurs fruites

Unes vacances agradables

Els nois d'una escola londinenca s'han passat recentment uns quants dies de les seves vacances als boscos Hainault, que es troben a una vintena de quilòmetres de Londres

Les grans maniobres italianes

El rei d'Itàlia i el senyor Mussolini han presenciat les grans maniobres de l'exèrcit italià, en les quals han pres part 50.000 homes

Les grans manifestacions russes

Els soviets els agradava organitzar, freqüentment, grans manifestacions a la plaça Roja de Moscou. Els ciclistes que prengueren part en una manifestació de 130.000 esportius

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

tornaran del bosc, com m'ha dit el teu pare, és clar que li farà bé, i pots pensar que s'estimarà més això que les lamentacions, ell, perquè això li disminuirà el temps de purgatori. Però apesarat-te sense raó i fer una cara per desencoratjar tota la casa, no és assenyat, i el bon Déu poc ho vol.

Dient això no tenia l'aire d'un conseller o d'un home que aconsola, discutint les raons imponderables del cor, ans més aviat el d'un home de lleis o d'un farmacèutic anunciant prosaicament fórmules absolutes, certes.

— Una noia com tu, que fa goig de veure, amb bona salut, i valenta i casolana és per encoratjar els seus vells pares, primer, i després per casar-se i fundar una família cristiana. Poc que tens ganes d'entrar en religió: no? Llavors, deixa de turmentar-te així, perquè és un turment profà i que no convé, perquè aquest noi no t'era res. I el bon Déu sap el que ens és bo; no cal revoltar-se ni planyer's...

En tot això, havia trobat Maria una frase que feia de mal creure: l'assegurança del capellà que Francesc Paradís, allà on fos, es preocupava tan sols de les misses dites pel repós de la seva ànima, i no de la pena tendria i punyent que havia deixat al seu darrer. Això no ho podia arribar a creure. Incapaç de concebre'l realment en la mort d'altra manera de com havia estat en vida, ella pensava, al contrari, que Francesc havia d'ésser feliç i reconegut a aquesta gran pena que perllongava una mica, més enllà de la mort, l'amor esdevingut inútil. En fi, si el capellà ho havia dit...

El camí bornejava entre els arbres foscos clavats a la neu; uns esquiroles, esverats pel pas ràpid del trineu i el soroll dels picarols que dringaven, van arribar amb uns quants botes al tronc dels pivets i s'enfilaven arrapant-se a l'escoça. Un fred viu baixava del cel gris sobre la terra blanca, i el vent cremava la pell, perquè era febrer, ço que vol dir, al país de Québec, dos llargs mesos d'hivern, encara.

Mentre el cavall Carles-Eugeni trotava pel camí endurit, portant els dos viatgers cap a llur casa solitària, Maria, recordant-se de les comandes del rector de Saint-Henri, va llançar del seu cor tota confessada recança, i tota pena, tant com va poder i amb la mateixa simplicitat amb que hauria refusat la temptació d'una nit de dansa, d'una festa ímpia o de qual-sevol altra acció aparentment deshonesta o prohibida.

Van arribar a casa seva quan queia la nit. El vespre havia estat només un lent nesmaï de la llum, car des del matí el cel era gris i el sol invisible. La tristesa pesava sobre la terra lívida; els pivets i els xiprers no tenien l'aire d'arbres vivents, i els bedolls nus semblaven dubtar de la primavera. Maria va sortir del trineu tremolant i va tenir només una distreta atenció pels lladrucs del gos i les seves gambades, i pels crits dels infants que la

cridavren des de la llinda. El món li semblava curiosament buit, almenys per un vespre. Ja no li quedava amor i li privaven la recança. Va entrar a casa molt de pressa, sense mirar a l'entorn, experimentant un sentiment nou fet d'una mica de temença i d'una mica d'odi al camp desert, al bosc ombrívol, al fred, a la neu, a totes aquestes coses entre les quals havia viscut sempre i que l'havien ferida.

XII

Marc s'acostava i Tit Bé, un dia, va dur d'Honfleur la notícia que al vespre hi hauria, a casa d'Efrem

cançons i històries, i de parlar amb altra gent vinguda de lluny?

Hi havia força colla, a casa l'Efrem Surprenant: uns quants habitants del poble, després els tres francesos que havien comprat la terra del seu nebot Llorenç, i finalment, amb gran sorpresa dels Chapdelaine, el mateix Llorenç, vingut encara una altra vegada dels Estats Units per alguns afers relacionats amb aquesta venda i amb l'herència del seu pare. Va acollir Maria amb una assenyallada sollicitud i va asseure's a la seva vora.

Els homes van encendre llurs pipes; van parlar del temps, de l'estat dels camins, de les noves del

bava per primer cop, va creure's autoritzat a fer-los sofrir un interrogatori, segons el càndid costum canadenc.

— Llavors, vet aquí que heu vingut per treballar la terra. Com esteu-teu el Canadá?

— És un bell país, nou, vast... Hi ha moltes mosques a l'estiu i els hiverns son penosos: però suposo que amb el temps un s'hi acostuma.

El que responia era el pare, mentre els seus dos fills feien anar el cap, amb la vista a terra. Hauria bastat llur aspecte per distingir-los dels altres habitants del poble; però d'ençà que parlaven el clot semblava eixamplarse, encara, i les paraules que sortien de la seva boca sonaven com si fossin mots d'una llengua estrangera. No tenien la lentitud de dicció canadenc, ni aquist accent indefinible que no és l'accent d'una província francesa qual-sevulla, sinó solament un accent camperol, en el qual s'han confós els diversos parlars dels emigrants i girs que no se senten al país de Québec, ni a les viles mateixes, i que als homes senzills aplegats allà els semblaven rebuscades i plenes de refinament.

— En el vostre país, abans de venir aquí, éreu pagès també?

— No. El francès va dubtar un moment, abans de respondre, adonant-se, potser, que el que anava a dir seria estrany i difícil de comprendre.

— Jo era afinador — va dir, al capdavall —, afinador de pianos; i els meus dos fills treballaven, Edmon en un despatx i Pere un magatzem.

Treballadors, dependents, això era clar per a tothom; però la professió del pare romania un xic obscura en els esperits dels que l'escoltaven.

Efrem Surprenant repetí: — Afinador de pianos; això és ben bé això!

I v'admirar el seu veí Conrad Neron amb un aire una mica superior i de desafiament, que semblava dir: «No volies creure'm o no saps de què va; però ja sents...»

— Afinador de pianos — va repetir a son torn Samuel Chapdelaine, penetrant lentament el sentit dels mots. — I és un bon ofici, això? Guanyàveu bons sous? No massa, eh!... Però tanmateix sou ben instruïts, vós i els vostres nois; sabeu llegir, i escriure, i càlculs, eh? I jo que no sé ni llegir, tan sols.

— Ni jo — va afegir, llest Efrem Surprenant.

Conrad Neron i Egidi Raciocot van fer cor: — Ni jo! —

— Ni jo! — I tots es van posar a riure.

El francès va tenir un vague gest d'indulgència, com volent dir que podien ben bé passar-se'n i que a ell poc servei li feia, ara.

— Llavors, no podieu viure com cal, amb els vostres oficis, allà baix? Si... I per això heu vingut aquí, no?

Preguntava això sense intenció d'ofendre, amb tota senzillesa, estranyant-se que haguessin abandonat

pel dur treball de la terra tasques que li semblaven tan plaents i fàcils.

Per què havien vingut?... Alguns mesos abans haurien pogut explicar-ho amb abundor, amb frases brollades del cor; el cansament de la voravie i del carrer, de l'aire pobre de les ciutats; la revolva contra la perspectiva sense fi d'una existència esclavitzada; la paraula emocionant, sentida per atzar, d'un conferenciant que predicava sense risc l'evangeli de l'energia i de la iniciativa, de la vida sana i lliure de la terra fecundada. Haurien sabut dir tot això amb calor, una quants mesos abans...

Ara, gairebé no podien sinó insinuar una ganyota evasiva i cercar quina illusió els romania, encara.

— No s'és sempre feliç, a les ciutats — va dir el pare. — Tot va car, es viu tancat...

Això els havia semblat tan meravellós, en llur estret estatge parisenc, aquesta idea que, al Canadá, passarien gairebé tots els seus dies fora, en l'aire pur d'un país nou, vora els grans boscos. No havien previst les mosques negres, ni havien comprès del tot el que seria el fred de l'hivern, ni havien sospitat les mil dureses d'una terra despiadada.

— Us el figuràveu tal com és — va preguntar encara Samuel Chapdelaine — aquest país, aquesta vida?...

— No pas de tot — va respondre el francès en veu baixa. — No, no pas del tot...

Sobre el seu rostre va passar alguna cosa que va fer dir a Efrem Surprenant:

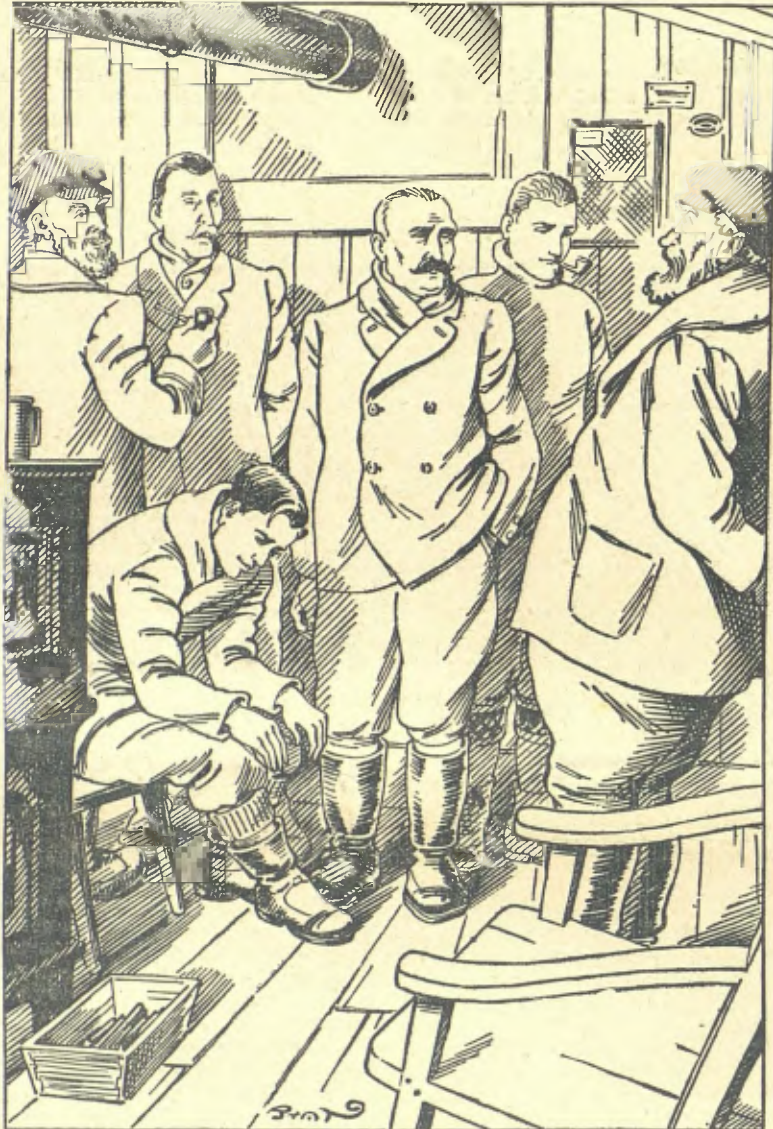
— Ah, és dur, aquí; és dur!

Tots tres van fer que «si» amb el cap i van abaixar els ulls: tres homes d'espatlles magres, pàl·lids encara, a despit dels sis mesos passats a la terra, tres homes arrencats per una quimera als seus taulells, als seus despatxos, als seus tamburets de piano, a l'única vida per la qual havien estat fets. Perquè només els camperols poden ésser desarmats. Havien començat a comprendre llur equivocació, i a adornar-se qu'eren massa diferents, per imitar-los, dels canadencs que els voltaven, dels quals no tenien ni la força, ni la salut endurida, ni la necessària rudesia, ni l'aptitud per totes les feines: pagesos, llenyataires, fusters, segons l'estació i l'hora.

El pare movia el cap, pensatiu; un dels fills, amb els colzes sobre els genolls, contemplava, amb una mena d'estranyesa, les durícies que el dur treball dels camps havia plantat a les palmes de les seves mans febles. Tots tres tenien l'aire de girar i regirar en llurs esperits el balanç malencònic d'una fallida. Hom pensava, al voltant d'ells: «Llorenç els ha venut les seves terres per molt més que no valien; no tenen gaires diners més i vet aquí que estan atrapatats; aquesta gent no és feta per a veure al camp.»

(Seguirà)

Tomàs Garcès, traductor PRAT, dibuixant

— Llavors, vet aquí que heu vingut per treballar la terra.

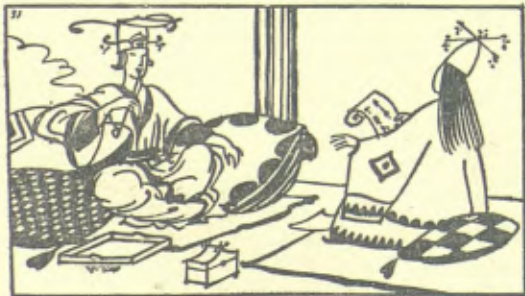
Surprenant, una gran vetllada a la qual tots estaven convidats.

Calia que algú romangués a guardar la casa, i com que la mare Chapdelaine va exposar el desig de fer el viatge per distreure's una mica, després d'aquests llargs mesos de reclusió, va ésser Tit Bé el que va quedar-se. Honfleur, el poble més prop de llur casa, era a vuit milles de distància; però, què eren vuit milles a fer en trineu sobre la neu, a través del bosc, comparat amb el goig de sentir

comtat; però la conversa llanguia i semblava que tothom esperés. Les mirades es giraven instintivament envers Llorenç i els tres francesos, com si de llur presència simultània haguessin de brollar-ne naturalment contalles meravelloses, descripcions de llunyanes contrades de costums estranys. Els francesos, arribats al país tot just feia uns quants mesos, devien sentir una curiositat semblant, perquè escoltaven i no parlaven gaire.

Samuel Chapdelaine, que els tro-

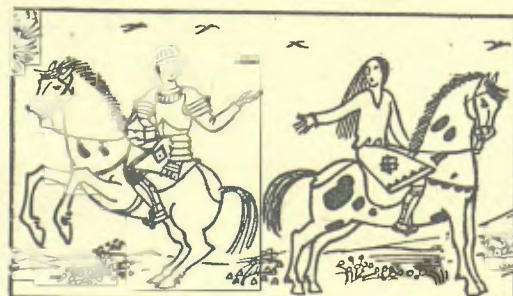
LES GESTES DE FRUCTUS COELIS

31

32

33

34

... Jade Pur: conduïda a la presència de la Sacerdotessa de la Deessa del Sol, allí li donaren un instrument musical. La servidora de Ten-Sio-Dai-Tsin, que fumava una petita pipa, envoltada de núvols, recolzada en uns gran coivoltada de núvols, recolzada en uns gran coixins, tenia al davant el cofret contenint la desitjada relíquia —l'ungla del Rei dels Dragons—. Jade Pur li demanà permís per a cantar-li el poema, i ho féu tan meravellosament (havent-li atorgat graciosament tal deferència) i la Sacerdotessa en restà tan encisada, que li donà la relíquia sense fer-se pregar gaire.

Sortí de la gruta Jade Pur amb la relíquia i correugé a reunir-se amb el fill del Mandari. Portats per un tendre impuls, s'abraçaren i, després de comprovar que l'ungla era dins del cofret, prometent-se que no trigarien a trobar-se, tornaren cap a la Xina.

El viatge, malgrat el que calia esperar de les divinitats adverses, fou feliç, car les virtuts de la donzella i les de la pedra viva contrarestarren els malefícis. Folls d'alegria i animats per un ferm sentiment amorós, ell se'n anà vers el seu pare disposat a demanar-li per casar-se amb Jade Pur, i ella a la humil barraca, per a parlar-ne amb la seva àvia.

Ella arribà primer a casa seva. El seu germanet, Perfum Cremat, que cada dia esperava si venia, per fi la va veure de lluny i, saltant i cridant, va anar a rebre Jade Pur, i li demanà mil detalls del que havia vist i realitzat. La seva àvia va sortir de pressa a rebre-la, i restà agradablement sorpresa en veure que tornava tan contenta.

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRY BORDEAUX

(Continuació)

— Nosaltres també volem llet.
— Com! — exclama indignada la vella. — Encara en surt una altra colla!
No us inquieteu, bona dona — assegura Filibert tranquil. — Aquests no són croats. No van a veure el Papa i no tenen cap necessitat de beure.
— Ah! Si no van a veure el Papa, no es mereixen res, en efecte.
— Adéu-siau, bona dona, i gràcies. Hem fet un bon esmorzar.
La colla de croats inicia la marxa sota el comandament del seu capità. Quan passa davant la pallissa, envia als quinze desertors un seguit de rialles, d'injúries i d'escarnis. El servei de Déu no amolla ni mica l'ànima d'un soldat i li deixa un xic de rudeses.

— Caterina! — crida Tianet que sempre ha vist la seva germana obedient i sotmesa i que amb una sola paraula s'imagina poder-la referir al seu costat.
Però Caterina li fa llengüetes. Ha triat el millor partit.

A l'entrada de Lanslebourg, el següent troba un capellà.

— Reverend — diu Filibert aixafant el seu barret tou que s'ha tret amb molta finesa: — volem dir-nos missa?

— Ja l'he dita, amic meu. Són les nou.

— Sí, hem dormit massa. Però hem de passar el Mont Cenís per anar a Roma a veure el Papa i quan es fa un peregrinatge, abans de marxar s'ha d'oír missa.

— T'expliques com una persona gran, amigué: quan hom va en peregrinació, abans d'aixecar el vol s'oïx la missa piadosament.

Es un capellà vell, originari de la parròquia on viu retirat i on pensa acabar els seus dies. Té la paraula florida i sàvia, i escriu memòries arqueològiques sobre les esglésies de la diòcesi, de les quals coneix fil per randa tots els orígens dels estils, les restauracions i la història. Aquestes memòries les envia després a les societats d'arqueologia. Viu en el passat com els infants en el present, com els protetes en l'esdevenidor i com els peixos dins l'aigua. Per això no ha fet cas d'aquesta anomalia estranya d'una colla de criatures sense pare ni mare, oncle ni tia, professor ni tutor, que parla d'anar a Roma com si parlés d'anar a berenar al poble veí. És dolç, humil, però distret. Els seus records el tenen absorbint. Es tracta de records històrics: no en té de cap més classe.

— Abans ningú no passava pel Mont Cenís — conta als infants — sense anar prèviament a la capella de Sant Antoni que abans era prop d'ací, a la sortida del pont vell de la Ramasse. S'anomena la Ramasse l'antic camí de mules que encara avui és transitat. Els viatgers hi oïen missa amb fervor i devoció, i molts d'entre ells, il·luminats per la gràcia, hi feien testimoni a favor de les obres de pietat.

— Nosaltres no tenim res per donar, — declara Filibert, — però

ens agradaria pregar a la capella de Sant Antoni.

— Aquest desig, — amic meu, — és perfectament honorós i jo us ni portaria de seguida si la capella no hagués estat destruïda, fa uns vint o vint-i-cinc anys. Però a l'església parroquial, hi ha un altar dedicat igualment a Sant Antoni.

— Anem-hi — diu Filibert. Mentre els acompanya, el prevere no deixa escapar l'ocasió que la Providència li depara de paleser erudició sobre aquella capella:

— Aquesta capella de Sant Antoni ha conegut temps millors, estimats infants. Aquest sant tan gran no en té pas prou de vetllar

Esteve i amb tota la seva ciència ignora que Filibert faci miracles. No li agraden gens les interrupcions, però té interès pel seu auditori. Cal dir que mai en els sermons no ha tingut tanta gent a escoltar-lo. I ja el tenim que es llança en els seus comentaris de guia talment com si presidís la secció d'arqueologia religiosa a l'Acadèmia de Val-d'Isère o a la de Sant Joan de Maurienne:

— Aquests pais, nois estimats, ha vist néixer molts eclesiàstics de gran mèrit. D'entre els que s'han conservat preciosament la seva memòria us esmentaré l'abat Aiglé. Aquest capellà, segons l'E-

— Anem a Roma, a rebre a Déu de la mà mateixa del Papa.

— De la mateixa mà del Sant Pare?

Després de fer aquesta pregunta, el nostre sacerdot ha estat a punt d'esclafir la rialla, talment com si hagués sentit equivocar-se un collega seu en donar una dada a l'acadèmia de Sant Joan de Maurienne o a la de Val-d'Isère.

Amb una veu suplicant i dolça, però al mateix temps exigent, Filibert, per tercera vegada, repeteix la seva invocació, i els ulls de les noies i els nois que l'acompanyen s'han emplenat de llàgrimes perquè, si un capellà no els escol-

l'immediatament es fa una gran quietud i tots s'agenollen damunt la pedra. El capellà, per honorar-los, es posa un dobrepellis i una estola, la capa i el vel humeral. Recita les pregaríes en veu alta. Són les pregaríes corrents: pater, ave, credo i els infants li contesten. Després, agafa el copó del sagrairi, girat de cara als fidels, l'aixeca enlaire i l'abaixa, i acaba el dibuix de la creu.

En el transcurs del seu llarg ministeri, sovint ha fet aquest gest. Però, ¿com és que sembla tremolós sota el pes lleuger del copó? ¿Com és que els seus ulls posats enlaire, esguardant el sostre de la capella, semblen veure més amunt, com un somni, una veritat? Baixa de l'altar i, la cara entre les mans, s'absorveix en una meditació. Quan separa les mans, els anells han fugit; és tot sol dintre l'església. Una joia celestial l'envaeix, i en la seva vellesa tremola com un jove pastor que, per primera vegada, ha celebrat el sacrifici diví.

— Déu meu: ¿s'ha produït un miracle que em senti restituïda l'ardidesa que els meus estudis havien ressecat? Aquestes criatures que he vist aci, queestic cert d'haver tingut aci: sou Vós qui les heu enviades com uns petits missatgers? Un d'ells, damunt el seu front, semblava portar la marca d'un senyal senyor, diguem-ne: ¿són uns àngels o unes criatures humils com jo mateix?

Són unes criatures humils, però els més humils de la terra poden assemblar-se als àngels.

Ja són en plena carretera dirigits per Filibert. Han begut l'et escumosa i carregada de nata, han rebut la benedicció, el matí és clar i el cor és pur. Es senten cantaires com els ocells.

Al capdavall del burg, han passat pel pont nou, — el pont nou que ja és vell, — i han començat a pujar els pendents del Mont Cenís. La carretera s'enfila en zigzagues molt llargues i la primera ja sembla que no ha d'acabar mai. La tropa no avança de pressa, puix que la vigília ha caminat una mica més del que calia donada la seva força i la seva cdat, i també perquè Joan Baptista i Anneta no tenen les cames prou llargues.

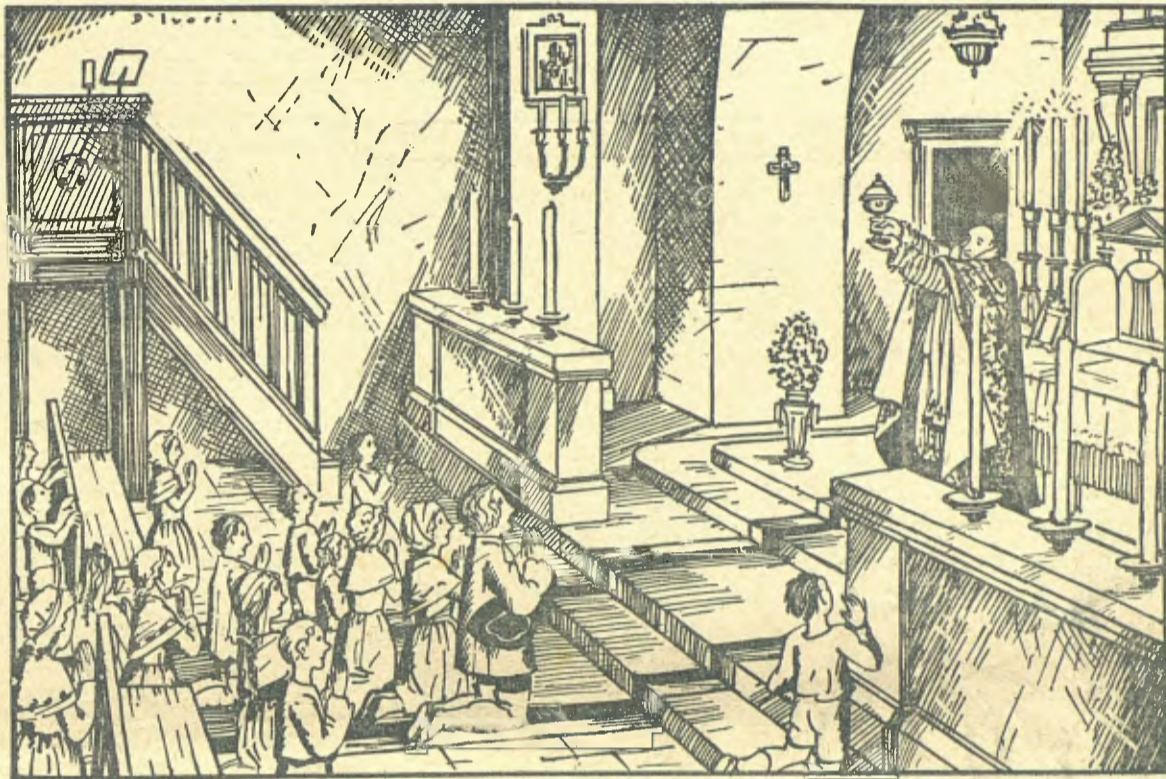
— Quina sort — declara Caterina — que Tianet s'hagi quedat a Pierrelongue! Com que està tan gras, en aquesta pujada hauria romanejat, esbufegat, suat i l'hauríem hagut d'arrossegat.

Ben a les clares renega del seu germà i en fa gran mofa. D'encà que ha triat el servei de Déu, sent una gran pau íntima i solament pensa en el seu passat per tirar-li pedres al damunt. El seu passat és el gras Tianet del qual no es separava gens, quan al seu pare, el moliner, i la seva mare la molinera, per ara no hi pensa ni mica. El molí roda, roda i roda, i el seu cap fa el mateix.

(Seguirà)

Alfred GALLARD, traductor

Joan Vila, «D'Ivori», dibuixant

I quan la missa era acabada l'oficiant avançava fins a la llinda de l'atri sagrat

pels viatgers. També allarga la seva protecció damunt el bestiar. Abans, els habitants d'aquestes valls i de les valls veïnes acudien a Lanslebourg per celebrar-hi la seva festa: portaven amb ells algunes bèsties de llurs ramats, ases, mules, bous, cabres, xais, porcs, etc. Tots aquests animals eren arreglats en ordre davant la capella, mentre els seus propietaris aguantaven un ciri a la mà. I quan la missa era acabada, l'oficiant avançava fins a la llinda de l'atri sagrat, de cara a les muntanyes. I la benedicció que donava no menyspreava pas el bestiar. I, mentre la donava, els amos agenollats tiraven el cabestre de les bèsties, per tal que elles també s'inclinessin davant la voluntat de Déu.

— Sí, — acaba Anneta, que no s'admira de res, — s'inclinaven com les ovelles davant el pastor Esteve.

Caterina afegeix de seguida: — O com el xai d'ahir davant el teu germà Filibert.
El capellà no coneix el pastor

vangeli model de devoció i de caritat, prodigà la més assídua cura als habitants víctimes de la pesta que desolà Lanslebourg l'any 1627. N'estic preparant una memòria.

Parla com si llegís en un llibre après de memòria, però l'abat Aiglé no li dona cap èxit. Les criatures parlen entre si. És un error confiar a uns petits vagaunds la biografia dels homes de bé que honoren una província. Mortificat, agafa la petaca, pren una bona polsada i ensuma profundament. Amb posat d'indiferència s'acomiada de la colla.

— L'església parroquial és allà mateix, davant vostre. Tothom hi pot entrar. Us desitjo un feliç viatge.

— Senyor sacerdot, — diu Filibert plantant-se-li al davant, — encara ens heu de beneir; anem en peregrinació.

— A la vostra edat només es juga pels camps.

— Beneïu-nos, senyor capellà.

— Anem a Roma.

— A Roma? Us rieu de mi?

ta ni els creu, serà perquè Déu els haurà abandonat, i Déu no pot abandonar els infants que roten en ell.

— Beneïu-nos, senyor. Us ho demano de tot cor, beneïu-nos. Ens heu dit que temps enrera es beneïen els pastors, els pastors i els ramats. Creec que valem tant com els xais que abans es beneïen.

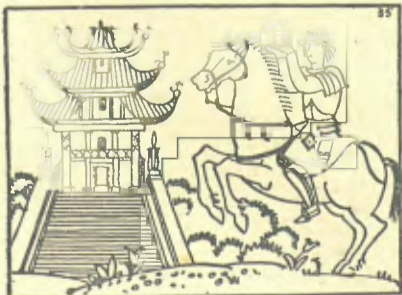
El sacerdot el mira. I com la bona dona de Pierrelongue, veu brillar una flama en els ulls de Filibert. I es sent consumit pel desig de servir a Déu en una forma diferent a la dels treballs de piadosa arqueologia, com en el temps de la seva joventut quan anava a l'encalç de les ànimes entre les romaguères i les espines a imatge del mestre Diví.

— Entreu amb mi, anyells, la meva rialla ha estat massa prompta. Demanaré per vosaltres la benedicció de l'Altísim.

I els vint-i-set peregrins, uels quals dinou porten faldilles, entren brunzents com un eixam d'abelles a l'església parroquial.

— Silenci! — mana Filibert.

Historieta ilustrada, original d'Ivori

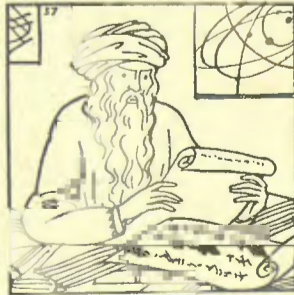
35

El fill del Mandari de Fo-Kiang arribà també al Palau del seu pare, portant, satisfet, l'arqueta i el bon propòsit de parlar amb el seu pare del seu amor, creient que tot es resoldria bé i sense cap més entrebanc.

36

Al cap d'uns dies el Mandari de Fo-Kiang rebia la nova que la filla de l'Emperador era feta presonera per ordre del Rei dels Dragons. Davant de tal contrarietat, va enviar tot seguit un emissari al Bon Bruixot, demanant-li el seu ajut, convençut que fóra d'eficàcia, donada la bona fama de l'home de saber.

37

Va assabentar-se de tots els detalls el Bon Bruixot, i, després de passada la sorpresa, va creure arribada l'ocasió de poder utilitzar el valor i talent de Fructus Coelis, el nostre simpàtic amic. Amb tal fi, li envià una ordre escrita que el més de pressa possible l'anés a veure acompanyat de Fidel.

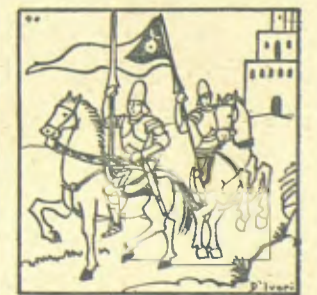
38

Quan Fructus Coelis rebé l'ordre del Bon Bruixot estava treballant la terra. Reconegué la lletra del Bon Bruixot, i la va llegir de seguida. Sense perdre temps se'n va anar a buscar en Fidel perquè el pogués acompanyar per a complir les gestes que ja preveia, i que l'omplien de joia.

39

Al Palau de Lamasius arribaren ensem el Bon Bruixot per un cantó i Fructus Coelis i Fidel per l'altre. Varen abraçar-se. Fructus Coelis ja era un xicot desenrotllat i conservava tota la simpatia en la seva fesomia. No costava, per tant, de reconèixer-lo tot seguit.

40

Muntats a cavall i convenientment vestits amb armadures, eixiren del palau de Lamasius, Fructus Coelis i Fidel. Aquest ostentava l'orifloma del futur heroi: un fruit groc sobre un triangle verd posat al costat d'un gallaret blanc. Ben orientats pel Bon Bruixot, emprengueren el camí...

TURISME A LA COSTA BRAVA: BLANES

LA PALOMERA

La veiem, cada dia. A partir de la posta sumptuosa, amb la foscor creixent, el seu dur perfil s'espesseix. A contra claror de la lluna es-

Curiosa roca en la Forcanera

devé una massa retallada, sòlida, imperiosa.

Tots la contemplem, la sotgem, en les hores més misterioses.

SUBSCRIVIU - VOS A
RECULL
Periòdic blanenc

TEIXITS NOVETATS
Francesc Girbau
Roig Jalpi, 5. - BLANES

Despatx Central
dels Ferrocarrils M. S. A.
Fills de Francesc Brillas
Línia d'autoòmnibus de Blanes a
l'estació del ferrocarril
Autoòmnibus i auto-taxis
per a excursions
LLIBERTAT, 21 i 23
TELEFON 26 BLANES

Es, allà al mig, oferta a tothom, sense vels, sense pudícia. No s'amaga, ni és possible amagar-se d'ella. La seva presència esdevé obsessiu. Quan tot s'és esvaït, en les nits obscures, ella sempre es allà, ferma.

De cara al cel, de cara als astres, de cara a les boires, exalta la seva ardència pètria, la seva bellesa imòbil, la seva passió concentrada.

Indiferent? Més aviat preocupada de semblar-ho, sempre a la vora de les ones, i cap al tard desplegant sobre la platja la seva cabellera dolorosa. La porpra de la posta damunt el seu front li senyala un destí tràgic i magnífic.

Contra ella les ones marquen el ritme de cada hora. I ella roman, sempre, al seu lloc, a sol i a serena. Inseparable de la mar, diríeu que la vigila, perquè en sap els misteris. En ella ressona el pols de la mar. Aquesta la cobreix de raudes furioses en els jorns de febre; en els de calma, s'adorm sota el seu coll. Llavors ella s'emboïlla de silenci; i la vida passa de punyetes, sigilosa.

Nit. Suavitat després de la desesperança. Proa a les constellacions. La pupilla es dilata veient passar enlaire, Vega amb la Lira, el Cigne amb la seva Creu, i Pegàs lluint els quatre peus formidables. Es l'eternitat voltant impertorbable damunt la dolor i la mort; retuda, ella tanca les parpelles a la matinalada. Despresa d'en terra, cerca i ateny, sota l'ull càlid del sol, vora a mar sinuosa, la pau i el somni que no li consent la nit.

Quan sorgeix la disputa furient amb la mar incomprensiva, apar més patètica la força d'ella. Brue-la el monstre a l'entorn del seu rostre. I esdevenen sublimes les apel-

lacions d'ella a l'Etern, entre les ratxes d'escuma. Tornades a l'harmonia, ella perd quelcom de la seva duresa; sembla estirar-se de goig, mentre la mar encara remuga al seu entorn, en voltes sinuoses, com una fera amansida i familiar. Totes dues, ella i la mar, s'esforcen llavors a moderar el crit, a donar, a l'unison, la nota més pura. Rera el goig de la pau, ella es concentra i recula per a inquirir de nou, vigilant i cauta, la voluble, insegura, pregonesa marina.

Heus aquí un plany que pren el ritme d'una oda. El llamp s'esberla contra aquesta testa; la tempestat s'hi ret; l'ona s'hi cansa i ajupeix. Tota força demoníaca és im-

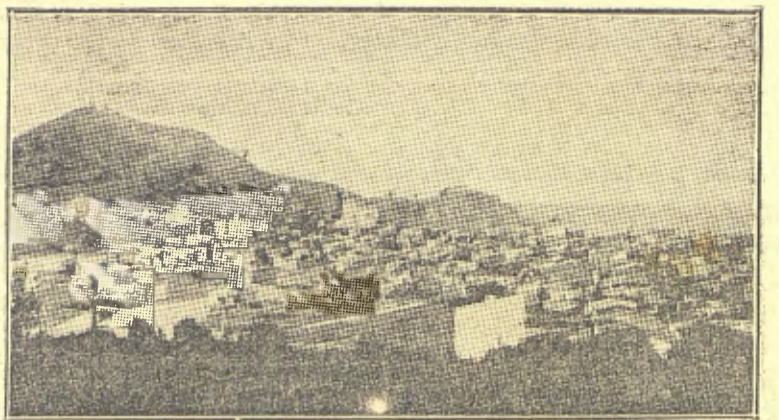
Començ de la Costa Brava

potent contra ella. Heus aquí la Dolor més forta que el Mal; reus aquí una dissort, que ni es deforma, ni es dissol en comentaris.

Aquest front, al qual les gavines teixeixen adesiara una corona de mòbils blancors, és devegades encès de febre. Es daleix llavors per la

Gaudiu de les belleses i
aigües de la nostra terra

No ho cerqueu
a l'estranger

Vista general de Blanes

frescor de les ones. Voldria submergir-s'hi. Fer amb elles les paus per a sempre. N'estima àdhuc la fúria, àdhuc la salabror, àdhuc l'amargor, mentre espera gaudir-ne la calma.

Si les seves proximitats amb la mar són les d'un amor en tempesta, les seves relacions amb la lluna són les d'un idilli manyac. Cal que aquesta testa sigui el primer cim que l'aurora saludi; cal que sigui el darrer on el sol deixi una polsina d'or i unes ditades de sang. De tots costats acumula la claror, i l'emmiralla en si mateixa, i l'estoja en les seves cavitats, i no deixa que se'n perdi un bri, i la baixa fins a les aigües per a amorosir-la i multiplicar-la en colors; la guarda sobre el cap i les galtes, entre els llavis i a les tempres, i als cabells. Encara lluu d'aquesta reserva de llum quan ja la platja és fosca i sobre el seu pit de roca palpita, a ran d'aigua, un collar fosforescent.

De cara a l'eternitat, ancorada en terra, vora l'abisme de les aigües, resistint a la vida i enyorant la mort, estoig de claror i dipòsit de silencis, fidel, apassionada i harmo-

niosa, eixorca de tanta puresa, protegeix tanmateix l'amor, en les nits càlides, tenebroses o clares, i l'impregna del seu misteri insubornable i dur.

Joan ESTELRICH

Blanes, agost 1934.

E. Rocafort Vila

Manufactura mecànica de calçat lleuger i espadenyes

Apartat de Correus 2
Telèfon 22 BLANES

Tenda de Queviures
SALADURA D'ANXOVA

"Costa Brava"
Frederic Tordera
Mirador de l'Auguer, 7. - BLANES

Farmàcia - Laboratori **ADELL**
LA MES ANTIGA DE BLANES

G. U. P. Y.

CONSTIPATS :: TOS :: BRONQUITIS
i totes les afeccions de l'aparell respiratori

D'US EXTERN
NO AFECTA NI FATIGA L'ESTOMAC
ES INFALIBLE

Farmàcia Oms

ACURAT DESPATX DE FORMULES MAGISTRALS
ESPECIALITATS NACIONALS I ESTRANGERES
ANALISIS CLINICS I BACTERIOLOGICS D'ORINA
SANG, etc.

HERBOLARI, ORTOPEDIA, APOSITS, OXIGEN, etc.

Mossèn Bernat Boades, 8. - BLANES
(Tocant al carrer Ample)

MANUFACTURES CUIR TOSAS, S. A.

TOSAS

MARCA REGISTRADA

Pells adobades al crom i al taní, soles, corretges, firetes, cables, tacs, tiratacs i tots els altres articles de cuir cru i adobat per a la indústria

Despatx a Barcelona: Auziàs Marc, 21, pral.
Telèfon 13874

Fàbriques a Blanes
Telèfons 18 i 32

200/257